

Emperyalizm, tekeliler
Gözünü serbest rekabete
karsı deri demokratik
halk devrimini

Bütün ülkelerin
proletlerin birleşmesi

İŞÇİNİN SESİ

Fazlın seslerin
tarafından
çevrilmiştir

Yıl 6. Sayı: 113-114
17 Aralık 1979

Geçen sayımızda birinci bölümünü yayımladığımız Ulusal Burjuvazi konusunun ikinci ve son bölümünü yayınlıyoruz.

İLERİ DEMOKRATİK HALK DEVRİMİNDE TEKELDİŞİ BURJUVAZİ

İşçinin Sesi'nin 113-114. sayısında genel olarak ulusal burjuvazi sorunu üstüne durmuştuk. Opörtünistlerin anlayışını, ulusal burjuvazinin tanımını, sınırlarını ve dünyadaki gelişimini görmüştük. Bu yazımızda Türkiye'de tekeldiş burjuvazi ve devrimdeki yeri konusunu ele alacağız.

R. Yürükoğlu

hakkında bize bilgi veren bir genç işçi yoldaşımız, neler yazıyor:

"Ülkemizde küçük endüstri birimleri, büyük endüstriye çekirdekten işçi yetiştiren okul gibidir. Meslek okullarının çok kısıtlı olanakları ve komik denemek denli az sayısı gözönünde tutulursa, bu okulun önemi daha iyi anlaşılır..." (*İşçinin Sesi*, s.113-114).

Opörtünistler yıllardır yarım aydınlıktan bir adım öteye yükselemezken, beş yıldır küçük endüstride işçilik yapan bu yoldaşımızın sapına dek bilimsel ve bıcağ gibi keskin görüşü ne denli çarpıcı değil mi?

Yoldaşımız mektubunun bir başka yerinde verdiği sayılarla görüşünü kanıtıyor da: "Sitelere'de çalışan işçilerin %78.5'i 18 yaş altındadır. Aynı çeşit üretim yapan büyük (100'den fazla işçi çalıştıran) işyerlerinde ise 18 yaş altı işçi sayısı %9 kadardır".

3. Tekeldiş sermaye, aynı zamanda, yaygın ve içiçe geçmiş tekel üretiminde "geri üretim hattı" olarak görev görür. Sürekli ve büyük ölçekte üretim yapan birimlerin altı gereklerini karşılar. En güzel örneği, otomobil parçaları endüstrisidir. Türkiye'deki yaygın deyimlerle "yan sanayi" işte bu çeşit tekelere bağlanmış küçük burjuva ve tekeldiş burjuva üretimine verilen addır. Aslında, "alt sanayi" demek gerekir.

Daha da sayılabilir. Bu örnekler, tekeldiş sermayenin tekelilerin nasıl işine yaradığını örnekleridir. Tekelilerin altında tekeldiş sermayenin yaşayabilemesinin ana nedeni değildir.

Tekeldiş sermayenin, tekelilerin yanbaşında varlığını inatçı biçimde sürdürebilmesinin ana nedeni, bu iki sermaye çeşidinin aynı üretim biçiminin iki değişik anını (moment) temsil ediyormasıdır. Tekeldiş sermaye serbest rekabet dönemini, tekelci sermaye tekelci kapitalizm dönemini temsil eder. Böyle bir ilişki içinde, tekelci sermayenin tekeldiş sermayeyi dağıtış süreci, bir üretim biçiminin bir başka üretim biçiminin ortadan kaldırması gibi işlemez. Örneğin, kapitalizm altında feodal kalıntılar yaşamlarını kendi içlerine kapalı olarak sürdürürler ve kapitalizm sızdıka yokolurlar. Oysa tekeldiş sermaye, tekelci kapitalizm altında yeniden ürer. Bu, rekabetçi kapitalizmin, tekelilerin egemenliği altında kendini yeniden üretmesidir. Böylece, tekeldiş sermaye, bir yandan sürekli olarak ortadan kalkarken, öte yandan sürekli yeniden doğar.

Tekelci sermaye ile tekeldiş sermaye tek bir yapının, tekelci sermayenin genişletilmiş yeniden üretimi sürecinin parçalarıdır. Ve de ikisi birlikte, emperyalist finans-kapitalizm genişletilmiş yeniden üretimi sürecinin parçasıdır. "Ekonomik bağımlılık" olarak tanımladığımız ilişkinin altında bu gerçek yatar. Türkiye "ulusal burjuvazi"si ya da "ulusal tekelci burjuvazi"si bu gerçeğin dışında değildir!

Yukarıda değindığımız ekonomik olguya bağlı olarak, Türkiye'de tekelci kapitalizm gelişip güçlendikçe, tekeldiş sermayenin tekelci sermayeye bağımlılığı da artmaktadır. Opörtünistler ise, finans-kapitalizm güçlendikçe, tekeldiş burjuvazi daha da devrimcileşiyor sonucuna çıkan bir mantık yürütüyorlar.

Türkiye'de finans-kapitalizm güçlendikçe, tekeldiş sermayenin tekelere bağımlılığının artmakta oluşunun başlıca üç göstergesi vardır.

Türkiye'de son yıllarda yirice belirginleşen "yan sanayi" olgusu, kapitalizm derinleştiği tekeldiş sermayenin giderek daha büyük bölümünün tekelilerin "taban örgütü" gibi işlev görmeye başladığının birinci göstergesidir. Bu durum en güzel alt sözleşmeler örneğinde görülür. Tekeller, pek çok küçük ve orta işletmeyle alt sözleşmeler yaparak, onlara ken-

dileri için gerekli bazı küçük parçaları üretiyorlar. Bu çeşit alt sözleşmelerin ekonomik yaşamda taşıdığı anlam çok önemlidir. Alt sözleşme yoluyla tekele bağlı üretime koyulan orta ya da küçük işyeri sahibi "hukuksal" açıdan hâlâ işletmesinin mülkiyetine sahiptir ama kendi üretim araçlarının kullanımında artık fiili güç ve yetki sahibi değildir. Gerçek ekonomik güç, karar, yetki o işletmenin üretimini kendine kapatan tekele geçmiştir.

Tekelilerin, güçlendikçe tekeldiş sermayeyi toplumsal işbölümünde giderek daha düşük verimliliğe sahip alanlara sınırlaması, tekeldiş sermayenin bağımlılığını artıran bir başka gelişimdir.

Küçük ve orta işletmelerin yeniden üretim sürecinde sınırlı finansman gücüne sahip oluşu nedeniyle finans-kapitale, bankalara, kredi kuruluşlarına tam anlamıyla bağlı kalışı da aynı biçimde bağımlılığını artırmaktadır.

Böylece, ileri kapitalist-emperyalist ülkelerde çok ilerlemiş bir süreç Türkiye'de de hızla yol almaktadır. Finans-kapital güçlendikçe, tekeldiş sermayenin giderek daha büyük bölümü biçimsel sahipliği saklı tutarken, gerçekte tekelci sermayeye bağlı üretim birimleri durumunu almaktadır. Böyle işletmelerin ise, kapitalizmin ilk dönemindeki bağımsız girişimciyle uzak yakın benzerliği kalmadığı açıktır.

İşte tekeldiş burjuvazi ile tekelci burjuvazi arasındaki çelişkilerin kapsamı, yoğunluğu ve şiddeti yukarıda kısaca özetlemeye çalıştığımız iki özelliğin (yani tekelci sermayenin hegemonyası altında bağımlılık ve karşılıklı yarar) eksenini içinde ve finans-kapitalin somut olarak ulaştığı gelişme aşamasına bağlı olarak belirlenir.

Tekeller ekonomide daha işin başındayken, daha yeni gelişirken tekelci sermaye ile tekel dışı sermaye arasındaki çelişkiler çok daha keskindir. Tekeldiş sermayenin ekonomide hâlâ güçlü dayanak noktaları ve daha belirgin bağımsızlığı vardır.

Tekeller yeterince güçlendiğinde, finans-kapital ekonominin "yönetim tepeleri"ni ve devleti ele geçirdiğinde iki sermaye türünün çelişkilerinin içinde yer aldığı ortam değişir. Tekelci sermaye, tekeldiş sermaye üstünde hegemonyasını kurmuş, onu kendine bağlamıştır. Bir anlamda "alt-üst" ilişkisi doğmuştur. Bundan sonra, iki sermaye türü arasındaki çelişkiler bu "alt-üst" ilişkisi içinde yürür.

Bu, organik bir ilişki demektir. Binbir görünür ve görünmez bağla tekelere bağlanan tekeldiş sermaye, tekelci sermayenin içine düştüğü her ciddi bunalımda öncelikle, hatta tekelci sermayeden daha önce etkilenenektir. Örneğin, işçi sınıfının tekelere karşı yükselteceği her çeşit hak alma savaşımı öncelikle tekeldiş burjuvaziye vuracaktır. Onun sermaye birikimi, ekonomik gücü tekelci burjuvaziyle kıyaslanmayacak denli dar manevra alanı sağlamaktadır. Böylece tekeliler, tekeldiş burjuvaziden ayrı yakalamak giderek zorlaşır, çünkü tekeldiş sermaye giderek özerkliği yitirmektedir.

Burada bir noktaya dikkat çekelim. Söylediklerimizden, tekelci sermaye ile tekeldiş sermaye arasındaki çelişkilerin kalktığı sonucu hiçbir şekilde çıkartılmaz. Ancak bu çelişkilerin tekeldiş burjuvaziye, opörtünistlerin sandığı gibi, tekelere ve emperyalizme karşı anlamlı, esaslı bir karşı çıkışa götürmeyeceği sonucu çıkarılabilir.

Son bir nokta. Tekeldiş burjuvazinin giderek artan oranda iç ve dış tekelci sermayeye bağımlı oluşu ve de elde ettiği art-değerin giderek artan oranını iç ve dış tekelere kaptırış hiçbir şekilde tekeldiş burjuvazinin yerli tekelci burjuvazi ve emperyalizm tarafından sömürüldüğü anlamına gelmez. Tekeldiş burjuvazinin tekelci burjuvazi tarafından sömürüldüğü tezi Fransa'daki "anti-tekel bağımsızlık" stratejisinde yer alan, bizce sınıf uzlaşmazlığının temeli

I TÜRKİYE'DE TEKELDİŞİ BURJUVAZİNİN NİTELİĞİ

Geçen yazımızdan çıkan sonuç, liberal burjuvazinin (opörtünistlerin "ulusal burjuvazi" dedikleri) tekeldiş burjuvazi olarak anlaşılması gerektiğidir. Kaldığımız yerden sürdürürsek, tekeldiş burjuvazinin toplumsal ve siyasal niteliğini ("cibilliyetini") belirleyen şey, onun halk sınıflarıyla ve burjuvazinin tekelci kesimiyle olan çelişkilerinin yapısıdır. Biz bu çelişkiler arasından konumuz ilgilendirenleri bakalım.

Tekeldiş Burjuvazi ile Tekelci Burjuvazi Arasındaki Çelişkilerin Yapısı

Bizim opörtünistlerimizin çok vulgar bir ekonomi ve toplum anlayışları vardır. Onlar, liberal burjuvaziye tekel ve emperyalizm arasındaki çelişkiler üstüne yazılar da yazarlar. İleri demokratik halk devriminde bağlaşıklar konusunu getirir, bu çelişkilerin üstüne kurarlar. Liberal burjuvaziye devrim ve devrim için kurulacak cephenin vazgeçilmez ögesi yaparlar. Neden? Tekeldiş burjuvazinin tekelilerle çelişkisi vardır!

Tekelci sermaye ile tekeldiş sermaye arasında çelişkiler vardır ve bu çelişkilerin toplumsal ve siyasal yaşamda oynadığı bir rol vardır. Ama unutulmamalıdır ki, kapitalist ekonomide bu iki sermaye çeşidi "iki karşılıklı dışlayan" varlık değildir. İkisi de tekelci kapitalizmin egemen olduğu formasyonun parçalarıdır. Bu demektir ki, bu iki sermaye biçimi arasında çelişkiler olduğu kadar karşılıklı yarar ilişkisi de vardır. Aralarındaki çelişkiler bu yarar ilişkileri içinde doğar.

Tekelci sermaye için, tekeldiş sermayenin varlığını ve yeniden üretimini yararlı ve gerekli kılan bir dizi ekonomik neden vardır. Onun için, "tekeliler tekeldiş sermayeyi yararlı, yok eder" yolu tek taraflı, vulgar opörtünist tekerlemelere karşı uyanık olmak gerekir. Evet, küçük ve orta kapitalistler ve de özellikle küçük meta üreticileri arasında iflaslar, erimeler, yutulmalar hiç değişmeyen bir ekonomik eğilimdir. Ne var ki, gidenin yerini yenisi, tekelere göbeğinden bağlı olan alır. Bu da sürekli bir eğilimdir.

Tekelci sermaye için, tekeldiş sermayenin varlığını ve yeniden üretimini yararlı ve gerekli kılan bazı nedenleri şöyle sıralayabiliriz:

1. Tekeldiş sermaye her zaman daha az kârlı alanlarda iş görür. Bu, tekelci sermaye için çok yararlı bir işbölümüdür. Böylelikle, az kârlı alanlarda uğraşmak durumunda kalmadan o alanlarda yaratılan değere de el atar.

2. İşgücü arzındaki yenilemeler ve tekeldiş kesimin genellikle düşük emek verimliliği nedeniyle bu kesim bir anlamda tekelci sermayenin istediği yüksek nitelikli, deneyimli işçinin yetiştirildiği "emek okulu" görevi görür.

Örneğin, Türkiye'deki küçük endüstri bölgeleri arasında koşulları en iyi olanların başında Ankara'nın Siteler bölgesi gelir. Bakın Siteler'in durumu

olan bir tezdirdi! (TKP'nin Üçüncü Programı da aynı anlayışla işlenmiştir.)

Tekeldışı burjuvaziye sömürülen bir toplumsal güç olarak ele alıp halk sınıflarının yanına koymak aslında Maocuların enternasyonal düzeyde yaptığı çarpıtmayı ülkeler düzeyinde yinelemek anlamına gelir. Maocuların üç dünya teorisi, bağımlı ve sömürülen, hatta bazı emperyalist ülkelerin sömürücü sınıflarını sömürülen halk yığınlarının yanına sıkıştırıyor. Bu da öyle. Tekeldışı burjuvaziye, yerli tekelcilerin ve emperyalizmin "sömürdüğü" bir kesim olarak sömürülen halk sınıflarına katıyor. Bu anlayışın sonucunu TKP üst yönetimini tutan oportünistlerin tutumunda açıkça izliyoruz. İleri demokratik halk devriminde tekeldışı burjuvazi halk sınıflarının yanında cepheye ve devrime ancak böyle bir anlayış sonucunda yalızlı davetiyelerle çağrılabilir.

Gerçekte tekeldışı burjuvazi sömürülen değil, *sömürülen* bir kesimdir. Sömürü ilişkisi bir *bütün* olarak burjuvaziye işçi sınıfı, köylülük ve kent küçük burjuvazisi arasındadır. Tekeldışı burjuvazinin, elde ettiği sömürünün bir bölümünü yerli ve yabancı tekelciler kaptırmak zorunda kalışı, onun sömürüldüğünü değil, sömürdüğünün bir bölümünü kaptırdığını gösterir. Sömürülen yine o tekeldışı burjuvazinin çalıştırdığı işçi ve ürettiği değere el konan küçük üreticidir. Tersini düşünecek olursak, yerli finans-kapital de emperyalizm tarafından sömürülüyor! sonucuna varmak zorundayız. Hatta, örneğin İngiliz emperyalistleri de ABD emperyalistlerine sömürülüyordur!

Tekeldışı Burjuvazi ile Küçük Burjuvazi Arasındaki Çelişkilerin Yapısı

Küçük burjuvazi ile tekeldışı, ya da tekelci burjuvazi arasında kesin, belirleyici bir fark, daha açıkçası *sınıf farkı* vardır. Küçük burjuvazi, burjuvazinin küçüğü demek değildir. Burjuvazinin parçası değildir. Küçük burjuvazi burjuva özellikler taşır ama kazanımın çoğunluğu kendi emeğinden gelir. Tekeldışı burjuvazinin geliri ise ücretli emek sömürüsüne dayanır. Tekeldışı burjuvazi, sömürgeci bir sınıf olan burjuvazinin parçasıdır.

Küçük burjuvazi ile burjuvazi arasındaki fark, ilk bakışta, kullanılan işçi sayısı ile belirlenen bir *küçüklük-büyükçülük*, yani *nicelik* farkı gibi gözükür. Oysa aradaki fark, bu niceliğin yarattığı *nitelik* farktır.

Örneğin, bir çarık çalıştıran marangozla, 8 işçi çalıştıran mobilyacı arasındaki fark, o mobilyacıyla 19 işçi çalıştıran bir mobilyacı arasındaki gibi bir fark değildir. Marangoz küçük burjuvadır. İki mobilyacı, biri ötekenden daha varlıklı küçük kapitalistlerdir.

Bu çizgiyi çekebilmenin canalığı önemi vardır. Yoksa "küçük işletmeler" tekerlemesinin tuzağına düşersin. Bu da, tekerlemeyi geveleyen eğilimi göre ya tekeldışı burjuvazinin önemli kesimini küçük burjuvazi içine, ya da küçük burjuvazinin önemli kesimini liberal burjuvazi içine sokmak anlamına gelir. Sonuçta devrimin bağlaşıkları konusu çıkmaz girer.

Küçük burjuvaziye, burjuvaziye ayıran farkın niteliksel, *sınıfsal* oluşunun getirdiği çok önemli bir sonuç vardır. Küçük burjuvaziye burjuvazi arasındaki çelişkiler, burjuvazinin iç çelişkilerinden farklıdır. Burjuvazinin iç çelişkileri, *sömürünün paylaşımından* doğan çelişkilerdir. Oysa burjuvaziye küçük burjuvazi arasında sömürü ilişkisi de vardır. Burjuvazi, küçük burjuvaziye de sömürmekte, yarattığı değere el koymaktadır.

Küçük burjuvaziye burjuvazi, özellikle tekelciler arasındaki çelişkiler günümüz koşullarında oldukça karmaşıklaşmıştır. Devrimimizin en temel konularından biri olan küçük burjuvazinin devrimci olanaklarını belirleyecek bu konumun, küçük burjuvazi üstüne yapılacak bir çalışmada incelenmesi gerekir. Yalnız şunu belirtmek geçelim ki, burjuvazinin, özellikle onun tekelci kesiminin günümüzde küçük burjuvazi üstüne yaptığı etki *iki yönlüdür*.

Bir yanda *geleneksel* küçük burjuvazi hızla erimekte, yoksullaşmakta, proleterleşmektedir. Bu durum, bu kesimde şiddetli tepkiler oluşturmaktadır. Öte yanda, aynen tekeldışı burjuva ile ilişkisinde olduğu gibi, bu eriyen geleneksel küçük burjuvazinin yerini yenisi ve tekelci kapitalizme yamalı, bağımlı almaktadır. Örneğin terziler kunduracılar yok olurken, "yan sanayici" küçük burjuvalar, vb gelişmektedir.

Bu iki yönlü etki, küçük burjuvazi içinde çok

karmaşık ve çelişkili süreçler yaratmaktadır. Ama genelinde tekelci burjuvazinin bu kesimi üstün olan etkisi, tekeldışı burjuvaziye olduğundan çok daha ağır ve bunalıcıdır.

Tekeldışı Burjuvazinin İçindeki Çelişkilerin Yapısı

Tekeldışı burjuvazinin de içinde çelişkiler vardır. Küçük-orta işletme ayrımı, bu çelişkileri bir dereceye dek anlatabilir. Küçük kapitalistlerin ekonomik durumu daha oynak, daha güçsüzdür, kendisi küçük burjuvaziye hem ekonomik konum, hem kafa yapısı olarak oldukça yakındır. Orta kapitalist daha iyi durumdadır, v.b. Dedikleri gibi, küçük-orta sermaye ayrımı, tekeldışı sermayenin içindeki çelişkileri bir dereceye dek açıklayabilir.

Türkiye'de kapitalizm *derinleştikçe*, hem kendi içinde, hem enternasyonal alanda *iş bölümü* ve *giderik entegrasyon* ilerledikçe tekeldışı sermayenin iç çelişkileri de giderek onun iç ve dış tekelci sermayeye olan bağımlılığının yapısından kaynaklanmaktadır. Nasıl yerli tekelci burjuvazinin içindeki çelişkiler giderek daha fazla oranda emperyalizmin çelişkilerinin Türkiye'deki yansması anlamına taşıyorsa, bu da öyledir. Emperyalizme bağımlı kapitalizm *derinleştikçe*, tekeldışı sermayenin içindeki çelişkiler giderek daha fazla oranda emperyalizmin ve yerli tekelci sermayenin içindeki çelişkilerin kendi düzeyinde bir izdüşümü olarak ortaya çıkmaktadır. Tekeldışı sermayenin içindeki çelişkiler giderek tekelci sermayenin çelişkilerinin tekeldışı düzeyde yeniden üretimi olmaktadır.

Biraz daha somutlayalım. Tekeldışı sermaye tekelci sermayeye bağımlıdır. Ekonominin genel işleyişi yanında bu bağımlılık, belirli tekeldışı işletmelerin alt sözleşmelerle ya da çeşitli başka yollarla belirli tekelci işletmelere bağlanmasa ile ortaya çıkar. Böylece bu belirli tekelci işletmeler arasındaki rekabet ve çelişkiler, onlara bağlanmış tekeldışı işletmeler arasında doğrudan yansır.

Tekeldışı sermayenin iç çelişkilerinin bu özelliği, onun bir *bütün* olarak tekelci sermayeye karşı direnişini giderek olanaksızlaştıran en önemli nedendir. Tekeldışı sermayenin giderek tekelci sermayenin "taban örgütü" olarak işlev görmesi süreci böylece, tekeldışı burjuvazinin tekelci burjuvaziye karşı direnişindeki *siyasal birliği* kırar, onun etkin bir toplumsal güç olarak işleyişini giderek ortadan kaldırır.

Burjuvazi-Emperyalizm İlişkileri ve Genel Değerlendirme

Tekeldışı olsun, tekelci olsun Türkiye burjuvazisi uluslararası kapitalist işbölümü içinde emperyalizme bağımlıdır. Bu bağımlılığın mekanizması, yerli burjuvazinin çeşitli guruplarını değişik biçimde etkiler. Yukarıda da değindiğimiz gibi, bu etkileyişinde sermaye-işletme büyüklüğü herşey değildir. Bunun yanısıra başka öğeler de etkileyicidir.

Türkiye burjuvazisiyle emperyalizm ilişkileri, birbirine bir dereceye dek izdüşen *iki düzeyde* ele alınmalıdır. *Birincisi*, emperyalist sermaye ile tekeldışı ya da tekelcisi olsun yerli sermaye arasındaki çelişkiler genelinde egemen-yönetilen ilişkisi olarak ortaya çıkmaktadır. *İkincisi*, emperyalist sermaye ile yerli sermaye (tekeldışı ve tekelci) arasındaki çelişkiler, kapitalizm derinleştikçe artan oranda emperyalist sermayenin kendi çelişkilerinin yerli sermaye içinde yeniden üretimi olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye burjuvazisinin iç çelişkilerinin giderek büyüyen bölümünün, emperyalizmin kendi çelişkilerinin yansması oluşu, Türkiye burjuvazisinin yapısına, iç çelişkilerine ve emperyalizmle ilişkilerine, yeni, *üçüncü* bir boyut getirmektedir.

Birinci boyut, yerli burjuvazinin kendi içindeki güç hiyerarşisidir. Küçük-orta-büyük kapitalist, ya da tekeldışı-tekelci kapitalist ayrımları bu güç hiyerarşisinin anlatımlarıdır.

İkinci boyut, yerli burjuvazinin birinci boyuta yani kendi içindeki güç hiyerarşisine tutarlı olarak emperyalizmle olan ilişkisidir. Yerli tekelci burjuvazinin emperyalizmin işbirlikçisi (ki bu yerli tekelci burjuvaziye emperyalizm arasında çelişki olmadığı anlamına gelmez), tekeldışı burjuvazinin emperyalizme (hiç olmazsa nesnel olarak) karşılığı ayrımı bu ikinci boyutun anlatımlarıdır.

Üçüncü boyut, yerli burjuvazinin iç çelişkilerinin giderek artan bölümü emperyalist çelişkilerin yansması olduğundan bu çeşit çelişkiler, küçük-orta-bü-

yük kapitalistleri ya da tekeldışı ve tekelci kapitalistleri *dikek* olarak dilimler. Böylece, genel olarak yerli burjuvazi ve özel olarak da tekeldışı (liberal) burjuvazi *iyice heterojen* bir yapı kazanır.

Bu genelleme, bize tim geçiş kuşağı ülkelerinde ve az gelişmiş ülkelerde kapitalizmin ve devlet tekelci kapitalizminin gelişmişliğine bağlı olarak değişik ölçülerde geçerlidir. Bu ülkelerin emperyalist sermayenin yeniden üretimi sürecinin içinde yer alması, uluslararası işbölümünde ve "sermayenin emperyalist sermayenin hegemonyasında uluslararası yoğunlaşması" sürecinde, çok çeşitli bağımlılık bağlarını yanında getirir. Bu gelişimin *iki sonucu* vardır. *Birincisi*, yerli burjuvazinin elinde üretilen artık-değerin bir bölümünün emperyalist sermayeye transferidir, ki bu yerli burjuvazi ile emperyalizm arasındaki *çelişkilerin ekonomik temelidir*. *İkincisi*, yerli tekeldışı burjuvazinin, ulusal burjuvazinin az gelişmiş ülkelerde tarihsel olarak ortaya çıktığı dönemdeki yapısından çok daha *varoluşu ile bağımlı* olmasıdır.

Bu söylediklerimizden çıkan sonuç şudur ki, *Türkiye'de tekeldışı burjuvazi "anti-emperyalist" bir toplumsal güç değildir*. Tekeldışı burjuvaziye emperyalizm ve yerli tekelci burjuvazi arasında önemli çelişkiler vardır. Bunlar ortadan kalkmamıştır ve toplumsal yaşamda oynadıkları bir rol de vardır. Ne var ki, bu çelişkiler yerli tekeldışı burjuvaziye artık emperyalizme karşı *kararlı, etkin, özerk*, ya da *bağımsız* bir güç olmaya götüremez.

Bu bölümü bitirmeden önce bir noktayı daha vurgulamak gerekir. Bizim söylediklerimiz, tekeldışı burjuvazinin tümü için bir genellemedir. Oysa tekeldışı burjuvazi heterojen bir guruptur. Tekeldışı burjuvazinin alt kesimlerinin, ekonomik yönden en güçsüz kesimlerinin, emperyalizme en az doğrudan bağımlı kesimlerinin (ki siyasal sahnede sol sosyal-demokratlarca temsil ediliyorlar) konumu öteki kesimlere göreli olarak daha ileridir. Bu farklılığı devrimci durum ortamına oturtunca, tekeldışı burjuvazi içindeki ayrışmanın, çatışmanın kızışması ve siyasal sahneye yansması sonucu doğar. Türkiye'de CHP içinde olanlar bu gelişimin yansmasıdır.

Tekeldışı burjuvazinin sözünü ettiğimiz heterojenliği ve bunun devrimci durum ortamıyla birleşmesi, tekeldışı burjuvazi içinden tekelciler ve emperyalizme *gerçekten* karşı siyasal temsilciler ya da guruplar fırlatabilir. Ve bu guruplar, Marks'ın *Manifesto* da değindiği gibi yaşanacak bir devrim sırasında halk sınıflarının siyasal ordusu içinde yer alabilir.

Ne var ki, bu "kayıtlar", tüm heterojenliği içinde, tekeldışı burjuvazinin herhangi bir kesiminden *gerçek* anti-emperyalist, *gerçek* anti-tekelci olduğu anlamına gelmez. Belirli bir toplumsal gurubun ekonomik ve toplumsal açıdan değerlendirilmesi ile o gurubun içinden az sayıda "dönek" çıkması birbiriyile çelişmez. Bu konuya daha sonra döneceğiz.

Şimdi en başa, oportünistlerin "ulusal burjuvazinin üstün yetenekleri" istüüne yaptıkları saptamalara dönelim ve kendi sıralamamızı yapalım:

1. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi devrimci bir güç değildir, devrimci bir program uygulayamaz.
2. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi gerçek bir halk hükümetinden, ileri demokratik düzenden yana değildir (ki bu, komünistlere göre devrimle gelecek düzenden aodır).
3. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi anti-emperyalist değildir (ki, bu Türkiye'nin bugününe temel olarak emperyalist ekonomik ilişkilerden bağımsızlık istemek demektir.)
4. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi cephenin temel direklerinden olmadığı gibi, halk sınıflarının devrim için kurulacak cephesinde yer de almayacaktır.
5. Türkiye'de tekeldışı burjuvazinin ileri demokratik halk devrimi iktidarını (ki komünistler bu iktidarı işçi-köylü devrimci demokratik diktatörlüğü olarak belirlemişlerdir) halk sınıflarıyla paylaşacağı görüşü de gülünçtür.

II

İLERİ DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ VE TEKELDİŞİ BURJUVAZİ

TKP'nin oportünist ve ortacı üst yönetiminin, liberal burjuvaziye ileri demokratik düzenden, gerçek bir

halk iktidarından yana devrimci bir güç olarak görüldükleri ve de devrim için kurulacak "UDC"yi ve devrimden sonraki iktidarı onunla paylaşmayı düşündüklerini örnekleri ile görmüştük.

Opportünistler, hakkını verelim, bu anlayışlarıyla tutarlı bir siyasal çizgi izlediler. Liberal burjuvazi devrimden yüz çevirmenin devri savaşımı onun kabul edileceği sınırlara hapsedtiler. Liberal burjuvazinin "UDC'deki yerini alması" uğruna ödüne ödün verdiler. Kuyrukçuluk bu tutumun sürekli siyaseti oldu. Devrimci zor kullanımı, devrim, can güvenliği komiteleri gibi kavramlar, "serüvençilik" oldu. Lenin'in sınıf savaşımının en yüksek biçimi diye tanımladığı iç savaş, "kardeş kavgası" olarak ilân edildi.

Opportünistler bir yandan bu suçları işlerken, öte yandan kendilerini suçüstü yakalayan Lenincilerle karşı aşağılık bir yalan ve fiziksel saldırı kampanyası ile yürüdüler. (Sökmedi!) 1932'den buyana kongre yapmamış (kardeş komünist partilerinin bu olaya bir türlü inanamadıklarını da belirtelim), bir partidir TKP. Yöneticilerinin hiçbir örgütün seçtiği yöneticiler değildir. Daha 1960'ların ortalarına dek, şimdiki MK değiştirmiş organın adı "TKP Dış Bürosu" idi. (Ne oldu da MK'ya döndü, var mı bir bilent?) Hırsları yeteneklerinden çok önde giden bu oportünist yöneticiler işiyle, demokratik merkeziletilmiş de, Leninci disiplinin de hiçbir biçimde işleyemediği TKP'de Lenincilerin ilk kez olarak tutarlı Leninci disiplin anlayışını yükseltmelerinin adı "disiplinsizlik", "bölücülük" oldu.

Devrimimizin ana sorunu olan kent ve kır küçük burjuvazisini kazanma boyu boyunca önümüzde dururken, böyle yöntemlerle liberal burjuvazi "kazanma" en başa alındı.

Türkiye'de Tekeldışı Burjuvazi Devrimci Değildir

Opportünistlerin liberal burjuvaziyle bağlaşıklık konusuna başa almalarının nedeni, liberal burjuvaziyle tekeldi burjuvazi arasındaki çelişiklerden kalkarak, "liberal burjuvazi devrimci bir güçtür, devrimde potansiyel bağlaşıklıktır" tezine varmalarındır.

Atılım, "ulusal burjuvazi"ye, bazen de onun "sola açılan" kesimiyle cepheleşme için yaptığı binlerce yakarmanın birinde şöyle diyor: "Kendilerine sosyalist diyenlerden kimileri bu güncel soruna çok dar açıdan yanışırlar. Kimi zaman ayrışım yapmadan, burjuvazinin hepsini bir çuvalda dolduruyorlar" (*Atılım*, Mayıs 1975, "Bağlaşıklık Sorunu"). *Atılım*'ın dediği yanlışları yanları varsa (ki var) bu açık bir yanlışdır, sekerliklidir. Ama *Atılım* ne yapıyor? Liberal burjuvaziye o çuvaldan çıkarıp, halkın, devrimci güçlerin arasına katıyor. Bu da Menşeviklikler.

Burjuvazinin tekeldi ve tekeldışı kolları arasındaki çelişkileri unutmamak, bu iki gücü aynı torbaya sokmamak ayrı şeydir, bu gerçekten zıplayıp tekeldışı burjuvaziye halkın devrim cephesine sokmak ayrı şeydir. Bizim hiçbir söylediğimizden burjuvazinin içindeki çelişkileri yok saydığımız sonucu çıkarılmaz. Türkiye'de tekeldışı burjuvazinin devrimci bir güç olmadığını, ekonomik ve toplumsal açıdan özerkliğini, bağımsızlığını yitirmekte olduğunu söylemek, onu tekeldilerle aynı torbaya koymak değildir. Akla kara arasındaki gri tonları sorunuz. Liberal burjuvazinin devrimci bir güç olmadığını gerçeğinden kalkarak onu tekeldi burjuvazi ve emperyalizmle aynı saymak, aralarındaki çelişkileri görmemek sekerlik, "solculuk" olur. Öte yanda, tekeldışı burjuvazi ile tekeldi burjuvazi arasındaki çelişiklerden kalkarak liberal burjuvaziye cepheye girecek bir devrimci güç olarak görmek de oportünizmdir. Halka ihanettir. *Atılım*'ın yaptığı işte bu ikincisidir.

Tekeldışı burjuvazi ve bağlaşıklık konusunda tek doğru tutumu Leninciler getirmektedir. Türkiye'de tekeldışı burjuvazi devrimci bir güç değildir. Sömürgeci bir sınıf ve halk sınıfları toplandı yer almaktadır. Bu özelliklere sahip bir toplumsal kesim, devrimci güçlerin cephesine gelmez. Hayaldir. İstedigine yalvar yakar, onun devrimci işi yoktur, o devrimci karşıdır. Hatta, devrimci durum derinleştikçe, halk sınıflarının saldırısı şiddetlendikçe, bu kesiminin giderek daha büyük bölümü karşı-devrim saflarına geçecektir.

Komünist Manifesto'da "Sınıf savaşımı çözümleyici ana yaklaşığı zamanlarda, evamen sınıf içinde, hatta baştan sona tüm eski toplum içinde sürgiden çözümler, öyisine şiddetlenip, belirgin bir karakter alır ki, egemen sınıf küçük bir bölümü

(sınıfları—İ.S.) bağlarını koparıp, geleceği elinde tutan sınıfa, devrimci sınıfa katılır" (Komünist Manifesto, *Seçme Eserler*, İngilizce basım, c.1, s.117) denir. Bu tarihsel yargı, Türkiye için de doğrudur. Ülke devrim anına yaklaştıkça, tekeldışı burjuvazinin çoğunluğu ve etkin siyasal güçleri karşı-devrim safına geçerken, bu arada küçük bir kıymık halk safına geçecektir. Ama bu gerçek ne genel yargıyı değiştirir, ne de komünistlerin tüm siyasetlerini bu kıymık üstüne kurmalarını gerektirir. Tekeldışı burjuvazi devrimci bir güç değildir, halk cephesinde yeri yoktur.

Türkiye'de Liberal Burjuvazi Demokrat Değildir

Türkiye'de tekeldışı burjuvazi devrimci olmadığı gibi, demokrat da değildir. Bu gerçeği kavramanın devrimimiz açısından can alıcı önemi vardır.

Türkiye'de liberalizm ile demokratlığı ayrılmış anlayabilmek, hangi kesimlerin liberalizmi, hangi kesimlerin demokratlığı temsil ettiğini ve de bu kesimlerin siyasal özelemlerinin neler olduğunu yakalayabilmek gerekir.

Türkiye'de liberalizmi tekeldışı burjuvazi temsil etmektedir. Onun liberalizmi, tekeller karşısında nefes alabilme istediğinden doğar ve hem ekonomik, hem siyasal alanda daha iyi örgütlenmiş bir *kurullar sistemi* (yasalar vb) isteğinde somutlaşır.

Türkiye'de demokratlığı kent ve kır küçük burjuvazi ile Kürt halkının en geniş bölümü temsil etmektedir. Onların demokratlığı, ezilen-sömürülen emekçiler olmalarından somutlaşır.

Türkiye'de "tekeldışı burjuvazi liberalizminin demokratlıktan ayrılması oluşunun birinci göstergesi, onun emperyalist siyasete olan gönüllülüğüdür. CHP, "dış pazarlara açılma" yoluyla Türkiye finans-kapitalinin çıkmazını çözebilecek için elinden geleni yapmıştır. Kıbrıs'ın bir bölümünü önce orduyla, sonra bankalar, şirketlerle istilâ etmek bu emperyalist siyasetin en çıplak göstergesidir. Bu konuda tekeldışı burjuvazi, gerici finans-kapital ile anlayış birliği içindedir. Demokrat güçler ise bu siyasete şiddetle karşıdır.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığını ikinci göstergesi emperyalizme karşı tutumudur. Tekeldışı burjuvazi, emperyalizmin yurdumuzdaki ne ekonomik, ne askersel varlığına karşı değildir. CHP hükümetinin yaptıkları, işler, IMF, ABD ve Alman emperyalizmiyle ilişkiler gibi konular akıldadır. Demokrat güçler ise emperyalizmin yurdumuzdaki tüm varlığına şiddetle karşıdır.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığını üçüncü göstergesi, tekellere, finans-kapitale karşı olmayışı (ve dolayısıyla faşizme karşı tutarı bir savaşım vermekten uzak oluşu) ile beliriyor. Finans-kapitale karşı olmak ne anlama gelir? Tekelleri kaldırmak anlamına gelir. Tekeldışı burjuvazi tekelleri kaldırabilir mi? Kaldırırsa, teorik olarak. a) Serbest rekabetçi kapitalizme dönelir (ki bu hem gerici, hem olmaz bir şeydir), b) Tekelleri devletleştirir (ki bu daha da dev bir tekel yaratmaktan başka bir şey değildir), c) Sosyalizme doğru yürür(!)

Tekeldışı burjuvazi görüldüğü gibi, Türkiye'de kapitalizmin ulaştığı aşama nedeniyle, ülkenin önünde duran ana düşmana karşı tutarı bir ekonomik program önerebilecek konumda değildir. Oysa demokrat güçler tekellere kesin karşıdır ve proletaryanın öncülüğü altında devrimci bir program önerebilecek yetenektedirler.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığını dördüncü göstergesi, ülkenin yaşamında gerçek bir demokrasiden yasa olmayışıdır. TKP'nin yasak oluşu, ileric örgütleri kapatışı, işçiy-devrimciye karşı polisi-jandarmayı sirmesi, faşist cinayet odaklarına dokunmayışı akıldadır. En önemlisi, çıplak burjuvazi diktatörlüğünün bir biçimi olan sıkıyönetimi getirmiştir. Demokrat güçler ise, faşizme yaşam hakkı veremeyecek, halk sınıflarının özgürce örgütlenebilecekleri gerçek bir demokrasiden yanadırlar.

Tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığını beşinci ama en önemli bir göstergesi *Kürt halkına karşı şovenist tutumudur*. Lenin, ulusal sorunda, şovenistliği, demokrat olmaya karşı en önemli engellerden biri olarak görür. Demokrat güçler, Kürt halkının kendi yazgısını özgürce belirlemesi hakkından yanadırlar, ulusal eşyize şiddetle karşıdır.

Demokrat güçler, toplumumuzun geniş yığınlarını temsil ediyor. Lenin'in dediği gibi, bir demokrat yığın hareketlerinden koymaz, ona inanır. Oysa tekeldışı burjuvazi de aynen tekeldisi gibi, yığın ha-

reketlerinden ölesiyeye korkar. Bu da, Türkiye'de tekeldışı burjuvazinin demokrat olmadığını *atınca* gösteresidir.

Liberalizmle demokratlığın birbirinden ayrılması, Rusya'da Çarlığa karşı savaşıldığı, dolayısıyla liberal burjuvazinin belirli bir ilerlilik taşıdığı bir dönemde, 1905'den başlayarak ortaya çıktı. Türkiye'de tekeldışı burjuvaziye karşı daha da olumsuz yaşamımız gerektirdiği akılda tutarak, Lenin'in şu sözlerini Türkiye için okuyabiliriz:

"Rus demokrasisi, liberalizmi demokrasiden ayıran derin sınıf kökenlerini tanımazsa, bunun bilincini *yığınlar* arasında yaymazsa, bu yolla liberallerin sallantılarını ve 'halkın özgürlüğü' davasına ihanetlerini nötralize etmeyi öğrenmezse, ciddi bir ilerleme kaydedemez. Bunsuz, kurtuluş hareketinin başarıları üstüne konuşmak anlamsızdır" (Lenin, *Toplu Yapılar*, İngilizce basım, c.19, s.304).

Tekeldışı Burjuvaziye Uzlaşmalara Gidilemez mi?

Tekeldışı burjuvazinin 'devrim için halk cephesi'nde yeri olmadığını saptamamız, tekeldi burjuvaziye arasındaki çelişkileri unutmak olmasına yukarıda değinmiştik. Burjuvazinin iki kolu arasındaki çelişiklerin devrimci cephe için önemi büyüktür. Ve tekeldışı burjuvazinin devrimci ve demokrat olmayışı, bu önemi azaltmaz. Komünistler Lenin'in aşağıdaki çok önemli uyarısını kendilerine kalıv almışlardır.

"Ülkemizde liberal burjuvazi karşı-devrim yolunu tutmuştur. ... Ancak, burjuva liberallerinin bu karşı-devrimci niteliğinden, onların muhalefetinin ve hoşnutsuzluğundan, Kara Yüz toprak beyleri ile çatışmalarının, ya da burjuvazinin değişik kesimlerinin kendi aralarındaki rekabetin ve savaşımın yeni bir kaba-riş sürecinde önemsiz olacağı sonucunu çıkarmak, büyük bir yanlış, gerçek Menşevizmin ters-yüz edilmişliği olur" (Lenin, c.15, s.276).

Emperyalizme ve tekellere karşı savaşımın belli somut noktalarında, belirli somut durumlarda, günün belirleyeceği biçimler ve derecelerde tekeldışı burjuvaziye sınırlı ve geçici uzlaşmalar yapılabilir, yapmalıdır. Sosyalizme açılan ileri demokratik halk devrimi savaşımında ana düşman emperyalizm ve yerli finans-kapitaldir. Ana düşmana karşı savaşla işçi sınıfına küçük de olsa, anlık da olsa, geçici de olsa, bir yarar sağlayacak hiçbir uzlaşmayı Bolşevikler reddetmez. "Güvenlimiz kimselerle de olsa, geçici bağlaşıklıklara girmekten korkarlar, ancak kendine güvenmeyenlerdir" (Lenin, c.5, s.362). Biz bu savaşımında Marks'ın dediği gibi, şeytanla da işbirliği yapmaktan çekinmeyiz. Yeter ki şeytanın bizi değil, bizim şeytanı aldatmışızdan emin olalım.

Tekeldışı burjuvaziye yapılabilecek uzlaşmaların sınırlı ve geçici olması, altı kahn çizgiyle çizilmesi gereken ilkesel bir noktadır.

Burjuvazi içindeki tüm çelişiklerden yararlanmak, işçi sınıfına daha elverişli bir ortam yaratabilmek amacıyla tekeldışı burjuvaziye sınırlı ve geçici uzlaşmalardan kaçınmamak komünistlerin görevidir. Ne var ki, böyle uzlaşmaların "anti-tekeldi, anti-emperyalist" bağlaşıklık içinde bir anlamı yoktur. Tekeldışı burjuvazi ile yapılabilecek böyle geçici ve sınırlı anlaşmalar, ileri demokratik halk devrimini gerçekleştirmekle görevli "anti-tekeldi, anti-emperyalist" bağlaşıklık olarak değerlendirmek oportünizmin en açık yansımasıdır.

Rusya Devrim Tarihinde Liberal Burjuvaziye Karşı Tutum Sorunu

Tarih, geçmiş işçi sınıfı hareketlerinin arşivleri, yalınlgardan korunmaya yaramazsa neye yarar? Hem kendi yanlışlarından, hem başkalarının yanlışlarından ders çıkarmayana lider değil, sarlatan denir.

Rusya devrim tarihinde Bolşevizm-Menşevizm ayrımının altında yatan en önemli sorun liberal burjuvaziye tutum ve proleter hegemonyası olmuştur.

Rusya'da burjuva demokratik devrim süreci 1900'lerin başından Şubat 1917 devrimine dek sürmüştür. Bu dönemde RSDİP'de iki stratejik plan öne sürülmüştür. Plehanof ve Martof'un 1905'de getirdiği Menşevik plan ve Lenin'in yine 1905'de getirdiği Bolşevik plan.

Menşevik strateji, liberal burjuvaziye proletarya arasında koalisyon ve de, devrim burjuva devrimi olduğundan, liberal burjuva hegemonyası önermelerini

taşımıştır. Her iki nedenle de *gerici* bir strateji olmuştur.

Lenin'in *İki Taktik* yaptında getirdiği Bolşevik strateji köylülük proletarya arasında koalisyon ve de, liberal burjuvazi burjuva-demokratik devrimini tam utkuya götüremeyeceğinden, proleter hegemonyası önermelerini taşımıştır. Her iki nedenle de *gerçek devrimci* bir strateji olmuş ve sonraki olaylarla doğruluğu kanıtlanmıştır.

Rusya'da sosyalist devrim süreci Şubat 1917 devriminden Ekim sosyalist devrimine dek sürmüştür. Bu dönemde Sovyetler içinde iki stratejik plan öne sürülmüştür. Menşeviklerin ve Sosyalist Devrimcilerin, son biçimini Eylül 1917'de toplanan Demokratik Konferans sırasında alan planı ve Lenin'in Nisan 1917'de yayınlanan *Nisan Tezleri*'nde getirdiği Bolşevik plan.

Menşevik strateji işçi-köylü-asker bağlaşıklıkını somutlayan Sovyetler'in iktidardan uzaklaştırılması ve devletlin liberal burjuvazi eliyle burjuva diktatörlüğüne dönüşmesi önermelerini taşımıştır. "Tüm iktidar Kurucu Meclise", bu stratejinin belgisi olmuştur.

Bolşevik strateji, işçi-yoksul köylü bağlaşıklık, burjuvazinin iktidardan uzaklaştırılması ve proletarya diktatörlüğü önermelerini taşımıştır. "Tüm iktidar Sovyetlere", bu stratejinin belgisi olmuştur.

Görüldüğü gibi, hem burjuva demokratik devrim sürecinde, hem sosyalist devrim sürecinde Menşeviklerin yaptığı *gerici*lik olmuştur, ve de *unun altında liberal burjuvaziye karşı tutum yatmıştır*.

Bizim Menşeviklerimize gelince, onların yaptıkları da, değişik bir tarihsel ortamda, değişik bir devrim aşamasında ama aynı *gerici*likler. Rusya'da Menşevikler, burjuva demokratik devriminde liberal burjuvazi ile bağlaşıklık önerirken, Türkiye'de Menşevikler, amacı ekonomideki (tarımın genel durumu) ve üst yapıdaki (Çarlık) feodal kalıntıları yıkmak, kapitalizmin ölümlüğü engelleri temizlemek olan burjuva demokratik devriminde liberal burjuvazi ile bağlaşıklık önerdikleri için Menşevik oluyorlar. Onların Türkiye'de bitmem kaçınıcı kopyaları, kapitalizmin en gelişkin biçimini olan tekelci-kapitalizme karşı, sosyalizme açılan ileri demokratik halk devriminde liberal burjuvaziye vazgeçilmez bağlaşıklık düzeyine yükseltmeceklere, onlara devrimci denecek öyle mi? Onlar da katıksız Menşeviktir. Bir farkla, Marks'ın dediği gibi ilk yanlış acı bir durumdur, trajedidir, ama aynı yanlış ikinci kez yinelemek güldürüdür, zavallı bir güldürüdür.

İleri Demokratik Halk Devriminde Tekeldisi Burjuvaziye Karşı Tutum Sorunu

Tekeldisi burjuvaziye farklı değerlendiris, oportünistlerle Leninciler arasında yalnızca ileri demokratik devrimini gerçekleştirecek güçler konusunda farklılık getirmiyor. Liberal burjuvaziye karşı *tutum* konusunda da temel bir farklılık getiriyor.

Oportünizm, liberal burjuvaziye devrimci bir güç olarak gördüğü için onu hem halk sınıflarının cephesine katıyor, hem de onu "ilerletmek" için göbeği çatlıyor. *Atılım*, "ulusal burjuvazinin bütün ileri, demokratik, anti-emperyalist adımlarını desteklemek, onları daha ileriye götürmeye çalışmak, Marks'ın, Engels'in, Lenin'in öğrettikleri arasındadır. Ulusal burjuvazi ile demokratik, anti-emperyalist konkre hedefler için bağlaşıklıklar kurulabilir ve ortak cephe politikasının başarısı uğrunda kompromilere de gidilebilir" ("Burjuva İdeolojilerine Karşı Aralaksız Savaş", *Atılım*, Mart 1974) diyor.

İ. Bilen, 1977'de yapılan TKP Konferansında ("CHP'ye-I.S.) bu yolda adımlar atılmak, ulusal burjuva kesiminin yalpalamalarını kırmak *ona saldırmakla olmaz*" (TKP Konferansı, s.30) diyor (abç).

Yine İ. Bilen, 1978'deki MK Plenumunda, "CHP"ye karşı TKP'nin uygulayabildiği esnek politika doğrudur. Lenin, komünistlerin en küçük olanaklardan, burjuvazinin sallantılarından yararlanması, devrimci hareketin çıkarına *ona bir adım ileri attırması gerektiğini* öğüt verir" (TKP Plenum Raporu, s.21) (abç) diyor.

Yukarıdaki alıntılardan üç fikir çıkıyor. Birincisi, burjuvazinin içindeki sallantılardan, çatlaklardan yararlanma fikridir ki doğrudur. İkincisi, liberal burjuvaziye cephe içinde düşünmektir ki yanlışlığını daha önce görmüştük. Üçüncüsü, liberal burjuvaziye *'yapıcı yaklaşım'*dir ki, ona da şimdi değinelim.

Üçüncü Program ve Görevlerimiz adlı kitapçıkta

Lenin'in bu "yapıcı yaklaşım"ı nerede öğütlediğini sormuş ve "işte o noktada işin içine artık iyice yüzoğ olduğumuz çarpıtma giriyor. Lenin'de öyle bir anlayış yoktur" (*Üçüncü Program ve Görevlerimiz*, 3. basım, s.40) demiştik. Aradan çok zaman geçti, oportünistler hâta sorumuzu yanıtlamadılar!

Yanıtlamayacaklardır. Onun için konuyu geliştirme görevini yine biz üstlenelim ve kaldığımız yerden sürdürülm. Yukarda verdiğimiz alıntının sonunu şöyle bağlamıştık:

"Lenin'de öyle bir anlayış yoktur. Tersine, her sallantıdan yararlanma ve burjuvazinin her çeşidinden kendini *soyutlama* anlayışı vardır. Liberal burjuvazinin kabul edebileceği bilgiler yükseltme, liberal burjuvaziye bağlaşıklık olabilsin diye savaşım hedeflerini geride tutma Menşevikliklerdir. Liberal burjuvazinin kabul ettiği bilgileri bırakıp, hemen daha ileri bilgileri yükseltme, onun geldiği yerden ilerisini savunma, ve böylece liberal burjuvazinin gerçek yüzünü, nefessizliğini emekçilere sergileme Bolşevikliklerdir."

"Liberal burjuvazi, 'yapıcı yaklaşım' ile, 'ileri adım attırma' anlayışıyla, Konferans Raporundaki ('CHP'ye-I.S.) bu yolda adımlar atılmak, ulusal burjuva kesiminin yalpalamalarını kırmak, ona saldırmakla olmaz' anlayışıyla ileri adım ATMAZ. İki yıldır ileri adım attığımız uğraştığımız CHP, ileri adım attı mı?" (agy, s.40).

Lenin, liberal burjuvaziye bağlaşıklık konusunda oportünist ve Leninci yaklaşımı *İki Taktik*'de şöyle koyuyor: "İksinden biri baylar: Ya ardicilsiz, bencil ve korkak burjuvaziye *harşın* halkla birlikte devrimi yürütmeye çalışarak Çarlık üzerinde tam zafer kazanacağız, ya da bu 'karşın' bir kenara bırakıp, burjuvazinin 'uzaklaşmasından' çekineceğiz ve proletarya ile halkı bu ardicilsiz, bencil ve korkak burjuvaziye peşkeç çekeceğiz" (Lenin, c.9, s.97).

Her aşamada liberal burjuvazinin sahtekârlığını, nefessizliğini halka gösterme, etkisini kırma taktiği Şubat 1917 devrimine dek ana taktikti.

Örneğin Lenin liberal burjuvaziye karşı alınması, gerekli devrimci tutumu 1907'de şöyle yineliyordu:

"Kadetler bir liberal burjuva partisidir. Bu sınıfın ekonomik konumu, onun bir köylü utkusundan ve işçi sınıfı dayanışmasından *korumasını* getirir. Bu da, halk yığınları hızla sola kaydıka Kadetlerin kaçınılmaz olarak ve hiç de raslantısal olmayan bir biçimde hızla sağa kayma, *gericilikle* uzlaşma eğilimlerini açıklar. Duma'nın dağıtılmasından sonra proletaryanın, köylülüğün ve yoksul kent küçük burjuvazisinin şiddetle sola kaymaları ve devrimcileşmeleri, Kadetlerin de şiddetle sağa kaymalarını sağlayan, raslantı değil, ekonomik bir zorunluktur. Ancak küçük burjuva, ya da siyasal cahil buna *üzülebilir*, ya da bu süreci değiştirmeye, durdurmaya çalışabilir."

"Biz Sosyal-Demokratların (komünistlerin-I.S.) değişik bir görevi vardır - yığınların Kadetlerin etkisinden kurtulmasını hızlandırmak. Bu etki geleceklerle, eski bağlarla ve liberalerin etkinliğiyle, küçük burjuvazi üzerinde ekonomik egemenliğiyle, burjuva aydınları, liberal memurlar olarak rolleriyle sürdürülmektedir. Yığınlar *hendi* çıkarılmıyorsa ne olduğunu ne denli çabuk kavratırsa, liberallerin yığın hareketine beslediği düşmanlığı o denli çabuk kavrıyacak, kendilerini liberallerden siyasal olarak o denli çabuk uzaklaştıracak, ve çeşitli demokratik, devrimci örgüt, sendika ve partilere gireceklerdir" (Lenin, c.12, s.180).

Görüldüğü ki, liberal burjuvaziye karşı 'yapıcı tutum', Leninizmde olmayan, Lenin'in öğretmediği birşeydir, sahtekârlıktır. Komünistlerin liberal burjuvaziye karşı taktiğinin birinci ve temel yönü onu halk sınıflarından *soyutlamaktır*.

Komünistlerin, işçi sınıfının tekeldisi burjuvaziye karşı taktiğinin ikinci yönü, onu ana düşman olan tekelci burjuvazi ve emperyalizmden *tarafsızlaştırma*ktır. Burjuvazinin içindeki en ufak, en anlaksı çelişkilere bile yararlanmaya, tekeldisi burjuvazinin ana düşmanla aynı safta durmasını önlemeye çalışmak. Tekeldisi burjuvaziye yapılacak sınırlı ve geçici uzlaşmaların bir de böyle bir anlamı vardır (Lenin, c.19, s.304).

Böylece, işçi sınıfının liberal burjuvaziye karşı taktiğinin iki yönünü de görmüş oluyoruz. Birincisi, onu halk sınıflarından soyutlamak. İkincisi, onu ana düşmandan tarafsızlaştırmak. Bunların ikisi de *aynı taktiğin* iki yönüdür.

Özetlemek gerekirse, *ekonomik özü* emperyalizme, iç ve dış tekelciler karşı, *siyasal özü* finans-kapital gericiğine, faşizme ve ulusal zulme karşı olan halk sınıflarının cephesinde, İLERİ DEMOKRATİK

HALK CEPHESİ'nde liberal burjuvazinin yeri yoktur. Ona uygulanacak siyaset, ana düşmanla halk güçleri arasındaki savaşında *tarafsızlaştırma* siyasetidir.

Türkiye devrim hareketinin önündeki yol açıktır. Gözlerimizi devrimci potansiyeli taşıyan köylüye, kent emekçisine, Kürt halkına çevirecek, onları işçi sınıfının bayrağı altında birleştirip devrime yürüyeceğiz.

Türkiye'de ekim sonu-kasım başından buyana dağıtılmakta olan 'Sol' Oportünist Fraksiyoncu Akımla *İdeolojik-Politik Savaşın İlk Çerçevesi* adlı tarih-siz(!) TKP MK bildirisine doğrudan söylenecek de birkaç şey var.

Önce bu bildirinin 6. maddesini okuyalım. "*İşçinin Sol* hareketi-I.S.) sınıfsal bağlaşıklık, politik güçler arasındaki eylem ve cephe birliğinin karşısına koyuyor. İkincisini tümünden yadsıyor. Orta katmanlarla, ulusal, tekelci olmayan burjuvazi ile eylem ve cephe birliği olasılığını görmüyor. Böylelikle, bağlaşıklık, cephe sorununu daraltıyor, ya da atıyor".

Ne kadar kaba bir çarpıtma değil mi? Bu kişiler yıllardır bu işi yapıyorlar, daha bir türlü demagogileri rafine edemediler, inceltmediler. Genel cephe sorunları yazımızın kapsamına girmediği için birer cümleyle geçeceğiz.

Birincisi, nerede sınıfsal bağlaşıklık siyasal güçler arasındaki eylem ve cephe birliğinin karşısına koymuşuz? Nerede? Gösteremezseniz, sizlere çapsız yalancılar diyeceğiz.

İkincisi, siyasal güçler arasındaki eylem ve cephe birliğini tümünden yadsıyorsunuz nereden çıkarıyorsunuz? Gösteremezseniz sizlere çapsız yalancılar diyeceğiz.

Bu yargıya, "TİP TSİP-CHP-TKP" tekerlemesine karşı oluşumuzdan varyorsanız, bu garip bir mantık olur. Evet, biz işçi sınıfının, küçük burjuvazinin pasifist ve parlamentarist temsilcileriyle ve tekelcisi burjuvaziye cepheleşmesi fikrine karşıyız. Bunun iki nedeni var: Bir kez tekelcisi burjuvazi, yapısı gereği, devrimci güçlerin devrim için olan cephesine gelmez. Gelirse de, o, devrimci bir cephe olmaz. Küçük burjuva sosyalistlerine gelince, barışçı bir dönemde buna karşı olunmayabilirdi (hele ki TİP' in kadrosu TKP'li oportünistlerden daha ciddi ve ilkel bir kadrodur). Ya da bugün onlar savaşımı pasifleştirici, yığınları düzene entegre edici tutumlarını bırakırlarsa yine *hiçbir* itirazımız kalmaz.

Sorun şuradadır: Toplumsal düzeyde işçi sınıfının bağlaşıkları bellidir. Ama siyasal düzeyde toplumsal düzeyin aynadaki izdüşümü gibi belirmez. Oluğca karmaşık ve kendi içinde göreceli bağımsızlığı olan çeşitli süreçler işler. Sorun, siyasal düzeyde bağlaşıklara bakarken (partilere, guruplara, vb.) bunların hangisinin, sınıfsal düzeydeki çıkarları en doğru ve ileri biçimde yansıttığıdır. Türkiye'de devrimci durum yaşıyoruz. 1978'de 1000, 1979'da 2000'e yakın kişi öldürüldü. Devrimci durumda, halk sınıflarının çıkarı, öldürücü darbeye hazırlanmakta, savaşmaktadır. Bu nedenle devrimci durumda, savaşabilecek bir programa sahip olan ve *filen* savaşım güçlerle bağlaşıklık yolları aramır. Çünkü temsil ettikleri sınıfların çıkarlarını en iyi onlar dile getiriyor demektir. Devrimci durumda, biz, küçük burjuvazinin pasifist siyasal güçleriyle değil, *devrimci siyasal güçleri* ile bağlaşıklık yolları arıyoruz. Türkiye'de küçük burjuvazinin savaşım, hergün ölü veren, devrimci-demokrat temsilcileri vardır. Gözlerimizi onlara çevirelim.

Görüldüğü ki, biz "TİP-TSİP-CHP-TKP" tekerlemesine karşı çıkmakla, siyasal güçler arasındaki *her* eylem ve cephe birliğine karşı çıkmış oluyoruz. Siyasal güçlerin bu birliğine karşı çıkmış oluyoruz.

Üçüncüsü, orta katmanlarla eylem ve cephe birliği olasılığını görmediğimizi nereden çıkarıyorsunuz? Gösteremezseniz, sizlere çapsız yalancılar diyeceğiz. Orta katmanlar küçük burjuvazidir. Ve biz küçük burjuvaziye kazanmayı, onunla bağlaşıklık devrimci utkusu için temel sorun olarak değerlendiriyoruz.

Dördüncüsü, ulusal, tekelci olmayan burjuvazi ile cephe birliği olasılığı görmediğimize gelince, işte burada doğrusunuz!

Son söz olarak *doğru* söylediğiniz bir başka noktayı da biz ekleyelim:

"...TKP ile bazı sosyalist partiler arasında hemen hemen fikir ayrılığı yoktur" ("Legal Sosyalist Akımlar ve TKP", *Atılım*, Eylül 1976).